

İlim ve Hayat
Ali AKPINAR*

ALLAH KORKUSU İLE
KORKULARI
YENMEK

A iç düşündük mü İstiklal Marşımız neden ‘Korkma’ cümlesiyle başlar. *Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen alsancak!* Çünkü Kur’ân Şairi Mehmet Âkif, bu uyarısı ile ümitlerini tüketmek üzere olan bir milleti uyarmaktadır. Tıpkı Hicret yolunda, müşriklerin yakalamasından endişelenen Ebû Bekir’i, Peygamberimizin uyardığı gibi:

“*Hani (hicret yolunda) o ikisi mağaradaydı; o, arkadaşına, ‘Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir.’ diyordu.*”¹

Tıpkı ümidini yitirmek üzere olan Hz. Lût’u meleklerin uyardığı gibi:

“*Melekler, Lût’a: Korkma, tasalanma! Çünkü biz seni de aileni de kurtaracağız.*”²

Bu uyarılar, mü’minin Allah korkusu ile bütün korkularını yenip yoluna devam etmesini sağlamak içindir. Evet mü’min, Yüce Allah’ı lâıykıyla tanıyan, O’ndan nasıl sakınılması gerekiyorsa öyle sakınan ve bütün diğer korkuları bu şekilde yenen kimsedir. Tabiidir ki Allah korkusu, diğer korkulardan çok farklı olan bir duygudur. Allah korkusu bilgiye, saygı ve sevgiye dayalı bir korkudur; O’nu lâıyğı ile tanıma ile başlar, O’na bağlanıp O’nun sevgisi ile dolma ve O’a lâıyk kul olma ile gerçekleşen bir korkudur.

Bu kısa girişten sonra Kur’ân’daki korku kavramları-

nı kısaca tanıyarak mü’minin korku-ümit dengesini açıklamaya çalışalım:

Kur’ân’da Korku Kavramları

Kur’ân’da pek çok korku kavramı geçer. Bunların her biri insandaki korku çeşitlerine dikkat çeker. Biz ayrıntıya girmeden bu kavramlar arasındaki ince farklara dikkat çekmek istiyoruz. Bu farklar³ aslında korku kavramını tefsir etmekte ve bu konuda Kur’ân’ın hedeflediği kâmil anlamı ortaya koymaktadır. Kutsal Kitabımızda, korku ile ilgili olarak *Havf, haşyet, ittikâ, huşû, hudû, rahbet, şefkat, feza’, racef* gibi kavramlar geçer.

Huşû’ zorlama olmaksızın gerçekleşen korku ve boyun eğmedir. Bu yüzden huşû’ kalbe izâfe edilebilir. Yani huşû’ gönülde başlar. Özellikle Peygamberlerin haşyeti, Allah korkusu, ma’rifetullâh bilinci ile gerçekleşen bir duygudur. Zira peygamberler, Yüce Allah’ı en iyi tanıyan ve en fazla O’ndan sakınıp çekinenlerdir.

Hudû’ ise tekellüfle beraber olan boyun eğmedir. Hudû’da istemeyerek ve inanmayarak boyun eğme de söz konusu olabilir. Bu yüzden hudû’ kalbe izâfe edilmez. Özetle huşû’ kalbî boyun eğme, hudû’ ise daha çok şeklî boyun eğmedir.

Havf, cezalandırılmadan korkarak, *haşyet* ise Yüce Yaratacının azametini fark ederek gerçekleşen bir ruh halidir. Nitekim,

“*Onlar Rablerinden haşyet ederler ve kötü azaptan havf ederler.*” âyeti bunu teyid etmektedir.

Takvâ kavramı ile aynı kökten gelen *İttikâ* da korkulan şeye karşı dikkatli ve tedbirli olmak vardır.

Râhib ve ruhbanlığın da türediği *rahbet* kökünde sürekli korku halinin devam etmesi vardır.

Şefkat, kökü bir şeyin üzerinde titremesi ile kalbin incelmesi anlamına gelir.

Feza’, kalbin ansızın gördüğü tehlike karşısında ürpermesidir. *Racef* kökü de korku ile ürperip sarsılmak anlamına gelir.

Hevl, tehlikesini bilmeden bir şeyden korkmaktır. Gece karanlığı yahut deniz dalgasından korkmak gibi. Bu kavram Kur’ân’da geçmez.

Birbirine yakın mânâlar taşıdığı için çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan, ama ince farklar taşıyan bu korku kavramlarıyla bizden istenen, hem kalben, hem de şeklen Yüce Allah’a boyun eğmemizdir. Gönülden isteyerek, O’nun büyüklüğünü kabul ederek, O’ndan sakınmak, O’nun karşısındaki duruşumuza çeki düzen vermektir. Kur’ân’ın istediği Yüce Allah’ı tanıyarak, O’na gönülden inanarak ve isteyerek, sevgi ve şuurla O’ndan sakınmak, O’nun huzurunda saygıyla eğilmektir. O’nun huzurunda sürekli teyakkuz halinde bulunmak, asla yapılan amellere güvenmemek ve O’nun azabına du-

çar olmaktan endişe duymaktır. En önemlisi ise, korku ve çekinme inancımızı sözde bırakmadan onu davranışlara yansıtmaktır. Korktuğumuz, çekindiğimiz kimsenin dediklerini yapmak, onun karşısında saygılı olmaktır.

Kur'ân bilgi, saygı ve sevgiye dayalı olarak Yüce Rabbimizden korkmamızı, O'ndan sakınıp çekinmemizi, O'nu hesaba katarak yaşamamızı bizden ister ve öyle buyurur:

“Yalnızca benden korkun.”⁴

“İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu halde, eğer iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, benden korkun.”⁵

Allah korkusu ile bütün korkuları yenenlerin, dünya ve âhirette korkulardan emin olacakları beyan babında şu âyetler aklımıza gelir:

“Bilâkis, kim muhsin olarak yüzünü Allah'a döndürürse (Allah'a hakkıyla kulluk ederse) onun ecri Rabbi katındadır. Öyleleri için ne bir korku vardır, ne de üzüntü çekerler.”⁶

“İman edip iyi işler yapan, namaz kılan ve zekât verenler var ya, onların mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler.”⁷

Allah'tan korkmayanlar ise şöyle uyarılır:

“Böylesine «Allah'tan kork!»

denilince benlik ve gurur kendisini günaha sevkeder. (Ceza ve azap olarak) ona cehennem yerter. O ne kötü yerdir!”⁸

“Allah'tan korkar gibi, hatta daha fazla bir korku ile insanlardan korkmaya başladılar...”⁹

Kur'ân'da Umut Kavramları

Kur'ân'da ümitle ilgili de pek çok kavram kullanılır ve bu konuda pek çok âyet yer alır. Bunlarla ümidin farklı şekillerine işaret edilmekte ve insanlardan ümitvâr olmaları istenmektedir.

Umut kavramlarında hedeflenen şey, Yüce Allah'ın engin rahmetine güvenmek, durum ne kadar vahim görünürse görünsün asla O'ndan ümit kesmemek ve O'nun rahmetini hak etmeye çalışmaktır.

Bu meyanda Kur'ân'da *recâ*, *tama'*, *hırs*, *intizar*, *rağbet* gibi kavramlar yer alır.

Recâ, zann-ı gâlipile hayır ümidi taşımak, hayır beklentisi içerisinde olmaktır. *Recâ*, kalbin sevgilinin sevgisi ile dopdolu olması ve bu halin kesintisiz devam etmesidir. *Tama'* sebepsiz yere ümit beslemektir. Bu yüzden *tama'* kınanmıştır. *Hırs* da *tama'*ın ileri boyutu olup aşırı düşkünlük anlamındadır. Aynı şekilde *recâ* hayır beklentisi içerisinde olmak iken; *intizar* hayır ve şer olan sonuçları gözlemek için kullanılmıştır. *Rahbet*'in zıddı olan *rağbet* kavramı da korktuğundan emin olmaktır.

Bu kavramların yanında bir de ümidi kesme ile ilgili olarak *ye's* ve *kanût* kavramları kullanılır. *Kanût*, aşırı ümitsizlik demektir.

İnsan önce hak etmeli, hak etmek için çalışmalı, sonra ümit beslemelidir. Hak etmeden, lââyık olmadan ümit beslemek boş ve ham bir hayaldir. Mü'min, her şeyi kontrol altında tutan Yüce Allah'ın engin merhametini düşünür, O'na güvenir ve O'ndan hep hayır bekler. Karşılaştığı bütün olayları hayra dönüştürmeye çalışır.

Mü'minin korkuları, ümit ile dengelenir. O ne korkulara kapılıp ümidini kaybeder ve ne de tamamen ümit içerisinde yaşar. Onun korku ve ümidi tartılacak olsa, eşit gelir. Korku ümit dengesi, mü'mini sürekli iyilik ve güzelliklere yöneltir, yaptığı iyilikleri yeterli görmeden daha ilerisini gerçekleştirmeye sevkeder. Ne kadar yanlış şeyler yapmış olursa olsun, ümitsizliğe düşmekten onu korur. Zira gerçek mü'min bilir ki, *Rahmeti gazabını geçmiş Rabbimiz var! O, tevbe edildikten sonra bütün günahları bağışlar ve O kullarının kötü yola düşmesine, cehennemlik olmasına razı olmaz.*

Nitekim Kur'ân'da Allah'tan ümit kesilmemesi ile ilgili açık uyarılar yer alır:

“Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.”¹⁰

“De ki: Ey kendi nefisleri

aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir."¹¹

Yüce Allah, erişilmez güç ve kuvvetin sahibidir. O'nun gücüne denk hiçbir güç ve güç sahibi yoktur. Her zaman ve her yerde O'nun dediği olur. O'nun iradesini hiç kimse durduramaz. O halde yalnızca O'ndan korkmalı, Ondan çekinmeli, O'nu hesaba katarak yaşamalıyız. O'nun korkusu ile bütün korkuları yenmeliyiz. O'nun korkusu, O'nu tanımanın bilinciyle, O'nun sevgisiyle dolup, O'ndan sakınmaktır. Yoksa Allah korkusu, acımasız düşman korkusundan tamamen farklıdır. Yine o, ne zaman ne yapacağı bilinmeyen bir vahşi hayvan korkusundan da çok daha farklıdır. Zira Yüce Allah, asla kullarına kıl kadar zulmetmez, onlara haksızlık yapmaz, onların emeklerini zâyi etmez.

Elbette hak edenler için O'nun azabı dehşetlidir. Zira hiç kimse O'nun yakalayıp azap ettiği gibi azap edemez. *"Artık o gün, Allah'ın edeceği azabı kimse edemez. O'nun vuracağı bağı kimse vuramaz."*¹² Ancak bu dehşetli azaplar, hak edenler içindir ki onların kim oldukları da âyetlerde açıklanmıştır. O, münafıklara, müşriklere, kâfirlere, zâlimlere, günaha batmış olanlara azap edecektir.

Evet, Allah'tan ve O'nun

dehşetli azabından korkup günahlardan kaçacağız; günah işlemişsek vakit kaybetmeden tevbeye sığınıp O'nun affına mazhar olmaya çalışacağız. O'nun azabının korkusu ile asla ümitsizliğe düşmeyeceğiz.

Rahmeti gazabını geçmiş olan bir Rabbimiz var. O halde ne kadar zor şartlarda olursak olalım, ne kadar büyük dertlerin içerisinde olursak olalım, ne kadar büyük günahların içerisinde düşersek düşelim... *"Der-*

dimden büyük Allahım var, günahımdan büyük Rabbim var." deyip ümide tutunmalı, O'nun engin merhametine kendimizi bırakmalıyız.

O'nun olduktan sonra, O'na güvindikten sonra, O'nun için yaşadıkten sonra neden korkalım. Ki O, kulunun zannı üzere olduğunu beyan ediyor. Bizim de O'na hüsn-i zannımız var. O, mü'min kullarını bağışlar ve onlara azap etmez.

Peygamberimiz ölmek üzere olan bir gencin ziyaretine gitmişti, ona *"Kendini nasıl buluyorsun?"* diye sormuştu. Genç şöyle cevap verdi:

"Ey Allah'ın Rasülü, Allah'tan ümidim var, ancak günahlarımdan da korkuyorum." Bunu üzerine peygamberimiz şöyle buyurdu:

*"Bu durumda olan bir kulun kalbinde ümit ve korku birleşti mi Allah, o kulun ümit ettiği şeyi mutlaka verir ve korktuğu şeyden onu emin kılar."*¹³

Yine Peygamberimiz şöyle buyurur: *"Mü'min, Allah katındaki ceza ve azabı bilseydi cennetten ümidini keserdi. Eğer kâfir Allah'ın rahmetini bilseydi, cennetten ümidini kesmezdi."*¹⁴

Yüce Allah'ın celâl ve cemal sıfatlarının ışığında korku-ümit dengesi içerisinde O'na karşı sorumluluklarımızı yerine getirmeye ve O'nun rahmet ve rızasını kazanabilmek için gayret etmeye devam öyleyse.

Dipnot

* Prof. Dr.

- 1 9/Tevbe, 40.
- 2 29/Ankebût, 33.
- 3 Kavramlarla ilgili olarak bkz. Râğib el-İsfahânî, *el-Müfredât*; Askerî, *el-Furûku'l-Luğaviyye*; Curcânî, *et-Ta'rifât*.
- 4 2/Bakara, 40,41.
- 5 3/Âlu İmrân, 17.
- 6 2/Bakara, 112.
- 7 2/Bakara, 277.
- 8 2/Bakara, 206.
- 9 4/Nisâ, 77.
- 10 12/Yûsuf, 87.
- 11 39/Zümer, 53.
- 12 89/Fecr, 25-26.
- 13 Tirmizî, Cenâiz I 1; İbn Mace, Zühd 31.
- 14 Müslim, Tevbe 23.